

Jindřiška FANTOVÁ

Správní organizace nižšího školství a její fungování na Třeboňsku od počátku 19. století do roku 1868

Diplomová práce, Ústav archivnictví a pomocných věd historických, Filosofická fakulta, Jihočeská universita, České Budějovice 2011, 89 stran textu, 17 stran textových, tabulkových a obrazových příloh.

Předložená diplomová práce Jindřišky Fantové navazuje na její bakalářskou práci z roku 2008, v níž se zabývala rovněž problematikou nižšího školství na Třeboňsku. Zatímco již obhájená bakalářská práce se zaměřila na souhrnné přiblížení situace elementárního školství na základě edičního zpřístupnění školských fasí třeboňského školního obvodu z první poloviny 19. století, přítomná magisterská práce kolegyně Fantové si vytkla za cíl „*sledovat fungování a správní organizaci nižšího školství, a to na příkladu triviálních škol třeboňského školního obvodu*“ (s. 7). Tedy úkol vycházející z velké části ze stejné heuristické základny jako v případě bakalářské práce, tj. z rozboru a vyhodnocení poznatků obsažených ve školních fasích. Při psaní diplomního spisu se však autorka opírala rovněž o další pramenný materiál, vzniklý v souvislosti s činností jednotlivých škol a školských úřadů, který je uložen ve fondech SOA v Třeboni (Biskupský archiv a Velkostatek Třeboň), resp. v českobudějovickém a jindřichohradeckém státním okresním archivu (zejm. dochované kroniky některých škol). Dále též pracovala s relativně postačujícím souborem starší i novější domácí literatury.

Poznatky získané studiem uvedené literatury a pramenů autorka následně vtělila do pěti logicky strukturovaných kapitol, úvodu a závěru svého diplomního pojednání. Po nezbytném úvodním vymezení tématu, souhrnném přehledu použitých pramenů i základní literatury a stanovení badatelských cílů podala diplomantka v první, převážně kompilační (a současně i nejrozsáhlejší), kapitole přehled o vývoji a proměnách elementárního školství i jeho správy v českých zemích v letech 1774-1869. Následující čtyři přibližně stejně rozsáhlé kapitoly (cca 10 stran) pak vedle odborné literatury vycházejí již především z použitých pramenů. První z nich podává celkovou charakteristiku třeboňského školního obvodu (tj. zejména uvádí počty a charakteristiku škol a přehled jejich učitelů, příškolenost jednotlivých obcí aj.), další oddíl práce je věnován problematice vzdělání a platů učitelů působících na těchto školách. Následující čtvrtá kapitola celé práce předkládá zjištěné počty žáků, analýzu jejich sociálního původu, hodnocení školní docházky i přehled vyučovaných předmětů. Poslední kapitola si všímá finančních záležitostí, otázky patronátu, vyučovacího jazyka na školách a průběhu školního

roku. Součástí diplomové práce je též sedmnáctistránkový soubor příloh, které vhodně doplňují text práce - to platí zejména o přehledně zpracovaných tabulkách a mapkách.

Zaměření bakalářské i magisterské práce Jindřišky Fantové dokládá její hlubší zájem jak o problematiku školství na prahu moderní doby, tak i o dějiny regionu Třeboňska, k němuž jí váží silné osobní vazby. I když se při zpracování zvoleného tématu omezila především na popis (méně již hlubší analýzu) studovaných jevů, představuje její kvalifikační práce zajímavý příspěvek k bližšímu poznání proměn nižšího školství v daném regionu. Na druhé straně nelze přehlédnout některé nedostatky a chyby, jichž se diplomantka, bohužel, nevyvarovala.

V první řadě chci konstatovat, že by výsledné podobě předložené práce velmi prospěla pečlivá a důsledná redakční úprava před jejím odevzdáním, což se evidentně nestalo, neboť cca devadesátistránkový spis je text zatížen některými neopravenými chybami a překlepy (např. psaní verzálek ve slovech Augustiniáni, Boromejky - s. 38 a 42 či chlumecké panství - s. 37, apod.), místy též chybnou interpunkcí a několika nepřilíživými či obtížně srozumitelnými formulacemi. Dále jsem zde shledal dílčí nedostatky v používání zkrácených citací či neúplné odkazy na použitou literaturu (např. v případě Trajerovy práce v popiskách příloh), u časopiseckých studií chybí v hlavním textu i v *Přehledu použitých pramenů a literatury* page. Dále musím vytknout rovněž nedůslednosti v psaní vlastních jmen Schwarzenberg a Schwarzenberk (např. s. 41 aj.) či Lev Thun a Leopold Thun, Lev Thun-Hohenstein a Leopold Thun-Hohenstein, Thun a Thun-Hohenstein (ss. 20, 22, 31, 74).

Určitou nejistotu autorky lze spatřit i v rozdělení pramenů a literatury, když v jejich závěrečném soupisu diplomantka vyčlenila samostatný oddíl nazvaný *Zákony* (!). Rovněž zařazení některých použitých zdrojů do kolonky literatura či vydané prameny vzbuzuje jisté pochybnosti (domnívám se, že vzhledem k charakteru práce by knihy J. M. Krále, J. Trajera, K. A. Vinařického či T. Vorbese patřily spíše do kolonky vydané prameny). S ohledem na konečnou podobu kvalifikační práce J. Fantové naopak v soupisu literatury postrádám zejména 3. a 4. díl rozsáhlé syntézy H. Engelbrechta o rakouském školství a obrozeným či marxistickým pohledem nezatížená moderní studie o elementárním školství z pera K. Čínátla a J. Stráníkové, monografii K. Řezníčkové či příspěvky ze sborníku *Vzdělání a osvěta v české kultuře 19. století*). Možná by jejich znalost autorce pomohla lépe zasadit vlastní výklad do širšího a vyváženějšího rámce vývoje českých zemí ve sledovaném období a vyvarovat se tak některých dílčích chyb, nepřesností či zjednodušení, jež lze zřejmě přičíst na vrub starší literatury, s níž pracovala.

K práci mám i několik koncepčnějších připomínek týkajících se jednak skladby 5. kapitoly, která působí poněkud neústrojně, navíc v rozporu se svým názvem je do značné míry věnována spíše obecnějším záležitostem a nikoli školám na Třeboňsku. Obecnější výklad je výrazně patrný i v dalších částech práce, což samozřejmě nelze primárně pokládat za chybu. Problém však nastává tehdy, slibuje-li práce ve svém názvu zabývat se správní organizací nižšího školství a jejím fungováním na Třeboňsku a výsledný text řeší tuto problematiku především v celozemské rovině a navíc vedle otázky administrování elementárního školství věnuje přibližně stejně velký prostor i vlastní školské práci, vyučovaným předmětům, školním oslavám apod. Tento posun je jistě i důsledkem rozsahu vypovídací hodnoty dochovaných, resp. použitých pramenů - za úvahu by pak jistě stála dílčí úprava názvu diplomové práce, aby byl více ve shodě s jejím obsahem.

Na závěr svého hodnocení mohu konstatovat, že předložený kvalifikační spis Jindřišky Fantové splňuje požadavky kladené na diplomové práce, a proto jej doporučuji k obhajobě, ale vzhledem k výše uvedeným připomínkám nemohu navrhnout jeho klasifikaci lepším stupněm než **v e l m i d o b ř e**.

V Českých Budějovicích 23. 8. 2011

doc. PhDr. Miroslav Novotný, CSc.